

000617-1

Filosofie mohla vzniknout (tj. být vynalezena, ustavena, založena) teprve na základě pozoruhodného vynálezu, jímž nedisponovalo starší, tj. mytické, myšlení. Tímto vynálezem byly pojmy a pojmovost. Díky tomuto vynálezu se lidskému myšlení dostala k dispozici zcela nová dovednost. Zatímco mýtus nikdy nebyl schopen se zaměřit sám na sebe a uvažovat o sobě, zkoumat, co to vlastně je mýtus a mytické myšlení (event. mytický způsob života, tj. života v mýtu jakožto zcela zvláštním světě, odlišném od „světa věcí“, jak bychom to řekli dnes po vzoru prvních filosofů), pojmové myšlení je toho schopno. Když myslíme, je zcela „přirozené“ (tj. považujeme za pochopitelné a samozřejmé), že myslíme na něco jiného než na své myšlení, např. na druhé lidi, na zvířata nebo rostliny, na předměty běžné i zvláštní, na věci vůbec. Myšlení je vždycky myšlením něčeho, co není součástí tohoto myšlení. Pojmy a pojmovost však představují závažný průlom do této samozřejmosti, ovšem průlom, který nejprve není sám sobě zcela průhledný. K tomu, aby se stal sám sobě průhlednějším, bylo zapotřebí ještě mnoha dalších vynálezů, zejména ovšem myšlenkových experimentů, jejichž výsledky se v naprosté většině případů ukázaly po jisté době (nebo i hned) jako problematické. Rozhodující změnu však můžeme spatřovat již v tom, že se myšlení právě sobě samo stalo problémem. A filosofování je myšlenkový podnik, který kolem tohoto problému nechodí netečně, nýbrž nechává si jej vždy znovu náležitě dojit a vždy znovu se pokouší jej myšlenkově uchopit tak, aby se stal co nejprůhlednějším. Proto každý, kdo se chce filosofováním opravdu zabývat a chce tedy sám filosofovat, musí vzít na vědomí, že hlavním zájmem filosofa není a nesmí být „věcné“ poznatky, tj. poznání světa (přírody, dějin, jazyka, společnosti, umění atd.), nýbrž porozumění tomu, jak je takové poznání možné, co je jeho předpokladem, jaké jsou nebo mají být jeho zásady a postupy atd. To zajisté neznamená (nesmí znamenat), že se snad filosof o „věcnou“ povahu světa kolem sebe nemusí starat. Původně to všechno nutně náleželo do sféry filosofického zájmu. Postupně však se od filosofie oddělovaly jednotlivé vědecké disciplíny, které si vypracovaly své zvláštní přístupy a postupy, jaké se prokázaly jako pro zvolený obor nejvhodnější, a filosofie jim dnes může s jistou (nikoliv neomezenou) důvěrou poznávání v takových vybraných oblastech svěřit. Vždycky však všem takovým speciálním disciplínám musí připomínat, že platnost všech jejich poznatků a výpovědí je jen podmíněná, protože je závislá na tom, pro jaký úsek či výsek skutečnosti je určena a na základě čeho si takový speciální obor hranice svého zájmu ustanovil.

(Písek, 000617-1.)